



**SKUBLICS ISTVÁN** fényképe az 1860-as évekből (MNL SML)

## Molnár András

# A zalabesenyői honvéd százados, Skublics István

(1826–1899)<sup>1</sup>

Szerencsés lesz egész életében – tartotta a népi hiedelem arról az emberről, aki burokban született.<sup>2</sup> Édesapja feljegyzése szerint Skublics István Jehudiel Ádám is kedvező előjelnek számító körülmények között, hártával betakarva jött a világra a Nyitra megyei Veszélén, 1826. december 22-én éjjel  $\frac{3}{4}$  12-kor, s másnap délelőtt 11 órakor keresztelték meg a „magyar hazának boldogulására”.<sup>3</sup> Skublics Istvánon azonban – miként az alábbiakból kiderül – az 1850-es években kis híján egy másik hiedelem teljesedett be: aki burokban születik, kötélen fog meghalni.<sup>4</sup> Írásom a szabadságharc leverését követően halálra, majd „kegyelemből” várfogságra ítélt, s a Zalaegerszeghez tartozó Zalabesenyő temetőkápolnájának kriptájában nyugvó honvéd százados, valamint testvérei, Skublics Gábor és Rafael reformkortól a 19. század végéig terjedő pályafutását foglalja össze.<sup>5</sup>

A Besenyői és Velikei Skublicsok Horvátországból származtak; legkorábbi ismert ősök, Likai Scoblich György királyi ember volt 1423-ban. A 16. század végén a török elől Vas megyébe menekültek, ahol megvetették lábukat s a familia egyik tagja, Skublith György már vasi szolgabíró volt 1634-ben.

<sup>1</sup> A kutatáshoz nyújtott segítségért ezúton is köszönetet mondok Hermann Róbert barátomnak, a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum parancsnoka tudományos helyettesének, Kemény Krisztiánnak, a Hadtörténelmi Levéltár levéltárosának, Polgár Tamásnak, a Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára igazgatójának és Németh Györgynek, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára levéltárosának. Hermann Róbertnek köszönettel tartozom kéziratom átnézéséért, korrigálásáért is!

<sup>2</sup> Magyar néprajzi lexikon 1977. I. köt. 392. p.; vö. O. Nagy Gábor 1976. 108. p.

<sup>3</sup> MNL SML Skublics cs. ir. I. d. 3.5. Skublics Sándor feljegyzése a fia születéséről; Veszélei római katolikus plébánia keresztelési anyakönyve, 1826. (Ezt és a többi egyházi anyakönyvet is a FamilySearch adatbázisából használtam.)

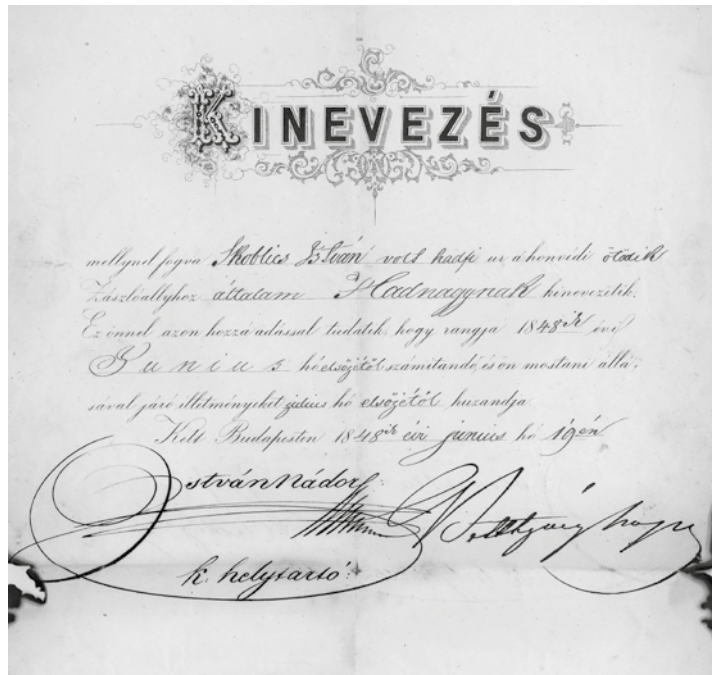
<sup>4</sup> Magyar néprajzi lexikon 1977. I. köt. 392. p.; vö. O. Nagy Gábor 1976. 108. p.

<sup>5</sup> Skublics István korábbi, rövid életrajzai: Bona Gábor 1987. 294. p.; Béres Katalin 1999. 148–149. p.; Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p. (A születési, illetve keresztelési dátum mindegyikben pontatlan, 1826. december 25.) Skublics Rafaelről: Bona Gábor 2009. 2. köt. 345. p.

III. Károly Bécsben, 1738. szeptember 11-én új adományt adott Skublics Sándornak több Vas megyei és a zalai besenyői birtokra (mely utóbbiról vette a család az egyik előnevét). A 18. század közepén a szerteágazó Skublics famíliának Vas és Zala mellett már Győr, Komárom és Veszprém megyében is voltak birtokai, illetve éltek tagjai.<sup>6</sup>

Skublics István honvéd százados nagypapa, a Vas megyei Söptérol származó Skublics János táblabíró 1780-as évek végén a Zala megyei, Zalaegerszeg melletti Besenyőn élt három fiával, köztük a már Besenyőn, 1773. május 27-én született Sándorral.<sup>7</sup> Skublics Sándor Zalaegerszegen, 1809. november 1-jén vette feleségül Schuster Annát,<sup>8</sup> akivel a Nyitra megyei szlovák faluba, Veszelére költözött, ahol közbirtokosként gazdálkodott. Skublics Sándornak és Schuster Annának Veszelen öt gyermeke született: 1812. február 11-én Mária Anna, 1815. május 29-én Gábor Rudolf Márton, 1818. március 4-én Rafael Károly, 1823. június 16-án János Ignác József, végül az 1826. december 23-án keresztelt István.<sup>9</sup>

Zala vármegye 1829. évi nemesi katasztere még a Nyitra megyei Veszelen vette számba Skublics Sándort a négy fiával, Gáborral, Rafaellel, Jánossal és Istvánnak együtt,<sup>10</sup> a következő évben, 1830. február 17-én azonban, életének 57. évében elhunyt a családfő.<sup>11</sup> Özvegye a továbbiakban egyedül nevelte, taníttatta gyermekeit. Skublics István valószínűleg a Nyugat-Felvidék katolikus oktatási intézményeiben, a lakóhelyéhez közeli nyitrai piarista gimnáziumban, vagy bátyját követve a nagyszombati bencés gimnáziumban végezte középfokú tanulmányait. (Skublics Gábor az



1826/1827-es tanévben az utóbbi gimnázium harmadik grammatikai osztályának ösztöndíjas növendéke volt, s kitűnő érdemjegyet szerzett.)<sup>12</sup>

Skublics Sándor négy fia közül a harmadik, János az özvegy édesanyja mellett maradt, s házastársával élete végéig Veszelen lakott és gazdálkodott.<sup>13</sup> A legidősebb fiú, Skublics Gábor megyei hivatalt vállalt, amikor Nyitra vármegye 1840. október 20-ai tisztújításán a vágújhelyi járás aladószedőjévé választották,<sup>14</sup> míg a második és a legfiatalabb fivér, Skublics Rafael és István katonai pályára lépett. Utóbbiak pályaválasztásában minden bizonynyal szerepet játszott, hogy apai nagynénjük, Skublics Paula férjének, Gerliczy Mihály báró

**SKUBLICs ISTVÁN**  
honvéd  
hadnagy  
kinevezése,  
1848. június 19.  
(MNL SML)

6 Kempelen Béla 1932. 11. köt. 558–559. p.; Szluha Márton 2012. 2. köt. 514. p.

7 MNL ZML Nemesi kataszter 1790. 170. p.; Veszélei római katolikus plébánia keresztelési anyakönyve, 1773.; vö. Szluha Márton 2012. 2. köt. 517. p. (A keresztelési dátumot pontatlanul adja meg, május 17-ét ír.)

8 Zalaegerszegi római katolikus plébánia házassági anyakönyve, 1809.; vö. Szluha Márton 2012. 2. köt. 517. p.

9 Veszélei római katolikus plébánia keresztelési anyakönyve, 1812., 1815., 1818., 1823., 1826. Vö. Szluha Márton 2012. 2. köt. 516–517. p. (Szluha csak a születési évet adja meg Máriaának, Rafaelnek és Jánosnak.)

10 MNL ZML Nemesi kataszter 1829. 230. p.

11 Veszélei római katolikus plébánia halotti anyakönyve, 1830.; Vö. Szluha Márton 2012. 2. köt. 517. p. (Szluha csak a halálozás évét adja meg.)

12 Nagyszombati bencés gimnázium értesítője 1827. 6. p.

13 MNL SML Skublics. cs. ir. I. d. 3.17. Tanúsítvány Skublics (Schuster) Anna és fia, Skublics János forradalom alatti magaviseletéről, Veszéle, 1855. január 10.; Szluha Márton 2012. 2. köt. 516. p.

14 Hirnök 1840. november 2. (88. sz.) [I. p.]; Jelenkor 1840. november 7. (90. sz.) 358. p.





**SKUBLICS GÁBOR**  
portréja  
(MNL SML)

belső titkos tanácsosnak, temesi főispáni helytartónak a testvére, Gerliczy József báró császári királyi ezredes az 1830-as években a cs. kir. 61. sorgyalogezred parancsnoka volt.<sup>15</sup>

Skublits Rafael 17. életében, 1834. november 18-án még tanulóként lett a cs. kir. 61., Franz Saint Julien gróf (1836-tól Georg Rukawina báró) nevét viselő, itáliai törzsállomáshelyű magyar gyalogez-

red kadétja. 1835. december 16-án zászlóssá, 1838. augusztus 1-jén másod alhadnaggyá, 1841. augusztus 1-jén pedig első alhadnaggyá léptették elő.<sup>16</sup> 1843-ban szabadságoltként szerepelt a cs. kir. hadsereg névtárában,<sup>17</sup> 1844 nyarán pedig az itáliai Bresciában teljesített szolgálatot, onnan adományozott kisebb összeget a tudományos akadémiának, Reguly Antal uráli felfedezőútjának támogatására.<sup>18</sup> Végül 1848. április 19-én főhadnaggyá nevezték ki az ezred 3. zászlóaljához, mely az alakulat toborzóközpontjában, Temesváron állomásozott.<sup>19</sup>

A közepes termetű, hosszúkás arcú, szürke szemű, barna hajú Skublics István 18 évesen – a gimnázium után valószínűleg a líceumot is elvégezve – követte a bátyja példáját: 1844. július 16-án lett a cs. kir. 61. Rukawina gyalogezred kadétja. Bátyjához hasonlóan az ezred 3., temesvári zászlóaljában, annak is a 8. századában szolgált Damjanich János kapitány parancsnoksága alatt. Mivel azonban háromévi szolgálat után is csak hadfi volt, nem léptették elő, s nem látott reményt az előmenetelre, 1847. szeptember 30-án obsitoként lépett ki a cs. kir. hadseregből.<sup>20</sup> Leszerelése után előbb édesanyjához, a Nyitra megyei Veszélére ment, azután pedig apja szülőföldjére, Zalába, az ekkor már Besenyőn élő másik bátyjához, Gáborhoz vezetett az útja. (Teljesen légből kapott tehát, amit a „Zalamegye” című lap írt a nekrológiájában, hogy tudniillik Skublics István „Olaszországból, mint osztrák tiszt” szökött át 1848-ban a magyarokhoz.)<sup>21</sup>

Skublics Gábor legkésőbb 1844 első félévében feladta fel Nyitra vármegyei hivatali karrierjét, mert a nagybátyjától, Skublics Imrétől örökölt besenyői családi birtokot átvéve Zala megyébe költözött. (Skublics Imre, Zala vármegye egykori főjegyzője és országgyűlési követe 1830. október 17-én nőtlenül és magtalanul hunyt el, így javai testvérenek gyer-

15 Gerliczy Mihályról: Pálmány Béla 2002. 1127. p. A Gerliczy családról: Nagy Iván 1853. 4. köt. 374–383. p. A Gerliczy-Skublics rokonságról: Fára József 1930. 2. p.; Szluha Márton 2012. 2. köt. 517. p. Gerliczy Józsefről: Militár-Schematismus 1836. 225. p.

16 KA Grundbuch 61. LIR 1841–1860. Abg. Kl. 2. 1/44. (vö. Bona Gábor 2009. 2. köt. 345. p.); Militár-Schematismus 1836. 227. p., 1840. 226. p.

17 Militár-Schematismus 1843. 226. p.

18 Nemzeti Ujság 1844. augusztus 14. (26. sz.) 114. p.; vö. Mult és Jelen 1844. szeptember 3. (71. sz.) 282. p.

19 KA Grundbuch 61. LIR 1841–1860. Abg. Kl. 2. 1/44. (vö. Bona Gábor 2009. 2. köt. 345. p.); Militár-Schematismus 1848. 233. p.

20 KA Grundbuch 61. LIR 1841–1860. Abg. Kl. 2. 1/198. (vö. Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.); Militár-Schematismus 1845. 233. p. (itt tévesen, Rafaelként szerepel a kadétek között), 1846. 234. p., 1847. 234. p., 1848. 234. p. Damjanich János által aláírt, Temesváron, 1847. október 7-én kelt minősítése: MNL OL H 92. ONöHt 1848:711. Melléklet. Josef Wutzel von Wutzelburg őrnagy, zászlóaljparancsnok által Temesváron, 1847. szeptember 2-én kiállított obsitlevele és 1848. február 28-án kelt személyleírása: MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17.

21 Zalamegye 1899. január 29. (5. sz.) Melléklet a „Zalamegye” 1899. évi 5-ik számához. E téves híresztelést vette át: Magyarország 1899. január 31. (31. sz.) 7. p.

mekeire szálltak).<sup>22</sup> Skublics Gábor jelenlétét először 1844. június 10-én regisztrálta Zala vármegye nemesi közgyűlése; ekkor többek között – rokonával, Skublics Lászlóval együtt – őt is a megye táblabírójává nevezte ki a zalai főispán, Batthyány Imre gróf.<sup>23</sup> Zala megye nemességének 1845-ben elkészült katasztere már a Zalaegerszeg melletti Besenyőn vette számba fiával, Sándorral együtt,<sup>24</sup> két évvel később, 1847 nyarán pedig a zalai liberális ellenzék meggyőződéses tagjának számított.<sup>25</sup>

A civil életbe visszatért Skublics István a bátyjánál, Besenyőben tartózkodhatott 1848 márciusában, amikor a zalai megyeszékhelyre megérkezett a pesti forradalom híre, s amint március 21-én Zalaegerszegen is megkezdődött a nemzetőrség szervezése, az elsők között, saját kezűleg írta be nevét a város önkéntes nemzetőreinek névjegyzékébe.<sup>26</sup> Miután azonban az áprilisi törvények végrehajtása során, május folyamán Zala megyében is megszervezték az állandó helyi nemzetőrséget, melyben a kötelező jelleg váltotta fel az önkéntességet, a törvény értelmében felállított nemzetőrség – valamikor június 5. előtt elkészített – névsoraiban már sem Zalaegerszegen, sem Besenyőben nem szerepelt Skublics István neve.<sup>27</sup> Nem került be június elején a népképviselői országgyűlésre összeírt választók besenyői névsorába sem, noha május vége körül maga is Besenyőt valotta lakóhelyének.<sup>28</sup> Bátyja, Skublics Gábor

ugyanekkor besenyői birtokos nemesként nyert választójogot, és tagja lett a Besenyőben szervezett állandó nemzetőrségnek is.<sup>29</sup> Miután július elejétől a zalai nemzetőrség mozgóvá tett zászlóaljait több váltásban a Dráva-vonalra vezényelték tábori szolgálatra, a horvát határszél védelmére,<sup>30</sup> Skublics Gábor nemzetőr századosként a zalaegerszegi nemzetőrzászlóalj Letenyén állomásozó 1. századának parancsnoka volt az első váltás idején, július 5-étől augusztus 6-áig.<sup>31</sup>

Amikor gróf Batthyány Lajos miniszterelnök és báró Baldacci Manó ezredes, az Országos Nemzetőrségi Haditanács elnöke 1848. május 16-án felhívást tett közzé egy tízezer főből álló rendes nemzetőrség, azaz az első honvédszászlóalj felállítására, másnap pedig a seregredek tisztikarát, valamint a kilépett vagy nyugalmazott tiszteket szólították fel, hogy jelentkezzenek szolgálatra az újonnan szervezendő alakulatokhoz,<sup>32</sup> e felhívások hírére, május vége felé Skublics István is tollat ragadott. Június 5-én az alábbi kérvénye érkezett be az Országos Nemzetőrségi Haditanács elnökéhez: „Méltóságos Ezredes Úr! Alulírt 1844. évi július 16-án a 61. számú magyar gyalog seregnél mint kadét lépett be, és ottan egész 1847. évi szeptember 30-dik[áig] szolgált, semmi alkalmat el nem mulasztván, hogy a katonai szolgálatra magát alkalmatossá tegye, de nem látván reményt az előmenetelre, e szolgálatból ideiglen kilépett, most pedig t[el-

22 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. A Skublics testvérek osztálylevele a családi birtokok felosztásáról. Szentmihály, 1864. január 15. Skublics Imre életrajzáról és vármegyei tisztségeiről: Zala megye archontológiája 472. p.; Pálmány Béla 2019. 1. köt. 821. p.

23 MNL ZML kgy. jkv. 1844:1859. (13. p.)

24 MNL ZML Nemesi kataszter 1845. 386. p.

25 MNL OL P 626. SZIGy 10. cs. 24–32. sz.; Molnár András 2009. 150. p.

26 MNL ZML Zalaegerszeg v. régi lt. 405. sz. Zalaegerszeg mezőváros önkéntes nemzetőreinek névjegyzéke, 1848. március. A zalaegerszegi nemzetőrség szervezésének kezdetéről: Molnár András 1998/a. 24–27. p.

27 MNL ZML Nemzetőri összeír. Egerszegi járás, Zalaegerszeg mezőváros és Besenyő község. Zalaegerszeg állandó nemzetőrségéről: Molnár András 1998/a. 29–32. p.

28 MNL ZML Közp. Vál. ir. 1848. Zalaegerszegi választókerület, Besenyő község.; MNL OL H 92. ONöHt 1848:711. Skublics István kérelme az ONöHt elnökéhez, keltezés nélkül.

29 MNL ZML Közp. Vál. ir. 1848. Zalaegerszegi választókerület, Besenyő község.; MNL ZML Nemzetőri összeír. Egerszegi járás, Besenyő község.

30 Molnár András 1998/a. 34–38. p.

31 MNL ZML Farkas cs. ir. 5. doboz. Farkas Imre szolgabíró hivatalos iratai, 1848. A Zalaegerszegi járás nemzetőrzászlóalja 1. századának számadása, Letenye, 1848. augusztus 6.; vö. Molnár András 1998/a. 36. p.

32 Urbán Aladár 1973. 228–235. p.

jes] c[ímű] Főkörmánynak felszólítása következtében egy tiszti helyért esedezik, az újon felállítandó őrseregnél érezvén magát az ily hivatal elviselésére alkalmasnak.” Kérelmére Csuha Antal őrnagy, az Országos Nemzetőrségi Haditanács gyalogsági osztályának vezetője aláírásával a következőket vezették rá: „Jels tulajdoni végett hadnagynak ajánlható a honvédsereghez, annyival is inkább, miután ezredétől elbocsájtatását csak abba[n a] reményben tette, hogy itt alkalmaztasson.” (Ez utóbbi nem felelt meg a valóságnak, mert – miként maga is írta kérelmében – már 1847 szeptemberében elbocsátották az ezredétől.)<sup>33</sup> Fenti kérelme alapján István nádor királyi helytartó Batthyány Lajos miniszterelnök ellenjegyzésével június 19-én (június 1-jétől számítandó ranggal és illetménnyel) hadnagynak nevezte ki Skublics Istvánt a Győrben alakuló 5. honvédszászlóaljhoz.<sup>34</sup> (A „Közlöny” című hivatalos lap közleménye szerint „Skoblics István volt hadfi” alhadnagyi kinevezést kapott.)<sup>35</sup>

Az 5. honvédszászlóaljat Győr, Komárom és Esztergom megye önkénteseiből szervezték, s a toborzás június 4-én kezdődött meg Győrben. Mivel a verbuválás e megyékben vonatottan haladt, s nem akadt elég jelentkező, július második felében Pestről irányítottak át 455 önkéntest Győrbe, így érte el az alakulat létszáma augusztus 1-jére az 1094 főt. 1848 júniusában az 5. honvédszászlóalj tisztje lett többek között Görgei Artúr százados, Sztankó Soma, a miniszterelnök hadügyi és nemzetőri titkára, vagy Máriássy János, a későbbi honvéd ezredes is, míg az alakulat első parancsnoka őrnagyként Horváth Dániel nyugállományú százados volt. A zászlóalj fegyverei július második felében érkeztek meg, a szíjzatatot és

tölténytáskákat augusztus első napjaiban kapták, felruházásukkal viszont nehézségek voltak, így augusztus elején még csak zubbonyal rendelkeztek, köpennyel nem.<sup>36</sup>

Mivel július közepén Győrben már nem volt elegendő férőhely a növekvő létszámú alakulat elhelyezésére, július 18-án Komáromba rendelték őket. Az indulásra július 24-én került sor, s a zászlóalj kétnapi gyalogmenet után, 26-ától már a komáromi erődben látott el várszolgálatot, illetve helyőrségi feladatokat. Néhány nappal később, augusztus elején a kormány elrendelte, hogy az 5. honvédszászlóalj induljon a szerb lázadók által veszélyeztetett Délvidékre. Az alakulat augusztus 3-án gőzhajón Bajára indult, ahova 5-én este érkezett meg. Onnan szekereken Verbászra, majd 10-ére Futakra vonult, a szerbek által megszállt Szenttamás augusztus 19-ei sikertelen ostroma után pedig visszatért Verbászra. A hónap végén ismét Futakra rendelték őket, s a Duna túlsó oldaláról áttörni akaró szerbekkel küszködve ott is maradtak október közepéig. Akkor megint Verbászra vezényelték a zászlóalj honvédeit, s a továbbiakban ott szolgáltak 1849 januárjáig.<sup>37</sup>

Skublics István 1848 szeptemberének végéig hadnagyként osztozott az 5. honvédszászlóalj önkénteseinek sorsában. Szolgálatának részleteit nem ismerjük, mert róla nem tesznek említést a zászlóaljra vonatkozó hivatalos iratok, és az alakulat egykori közlegénye, Simstich (Hetvényi) István sem említi későbbi visszaemlékezésében.<sup>38</sup> Skublics István tiszti teljesítményével mindenesetre elégedettek lehettek a felettesei, mert szeptember 22-én (október 1-jétől számítandó ranggal és illetménnyel) az 5. honvédszászlóalj főhadnagyává nevezte ki

33 MNL OL H 92. ONöHt 1848:711. Skublics István kérelme az ONöHt elnökéhez, keltezés nélkül.

34 A kinevező okirat: MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Közli: Degré Alajos – Kerecsényi Edit 1974. 127. p. Vö. Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

35 Közlöny 1848. június 21. (13. sz.) 49. p.; vö. Pesti Hirlap 1848. június 23. (89. sz.) 397. p.; Urbán Aladár 1969. 169. p.; Urbán Aladár 1973. 408. p.

36 Urbán Aladár 1969. 163–171. p.; Urbán Aladár 1973. 259., Hermann Róbert 1998/d. 20–22. p.

37 Urbán Aladár 1969. 171–174. p.; Urbán Aladár 1973. 321. p.; Varsányi Péter István 1983. 471–473. p.; Hermann Róbert 1998/d. 22. p.

38 Varsányi Péter István 1983. 471–473. p.

Mészáros Lázár hadügyminiszter a miniszterelnök távollétében.<sup>39</sup> Nem egészen két hónappal később, november 18-án (november 16-ától számítandó ranggal és illetménnyel) ismét előléptette, illetve az alakulat századosává nevezte ki a hadügyminiszter.<sup>40</sup>

1848 nyarán és őszén Skublics István bátyja, Skublics Rafael cs. kir. főhadnagy is a Délvidéken teljesített harctéri szolgálatot. A cs. kir. 61., Rukawina gyalogezred 3. zászlóaljával Versec védelmére vezényelték, s ott előbb alakulatának tisztjeként, július 12-étől pedig a temesi önkéntes nemzetőrök, majd Versec város nemzetőrségének parancsnokaként vett részt a szerb felkelők elleni harcokban.<sup>41</sup> (Miután később a 61/3. zászlóalj nagy része átállt a császáriakhoz,<sup>42</sup> Skublics Rafael viszont a magyar oldalon maradt, ezredéből a „rebellisekhez” való átlépését hivatalosan november 1-jével rögzítették a katonai törzskönyvi lapján.)<sup>43</sup>

Amikor a szerb csapatok augusztus 19-én megtámadták Fehértemplom városát, annak védői Maderspach Ferenc őrnagy vezetésével sikeresen visszaverték a támadókat. A Közlöny tudósítója a védők hősei között említette Skublics hadnagyot is a Rukawina ezredből, aki a temesi önkéntes nemzetőröket vezetve kitűnő ügyességet és bátorságot tanúsított.<sup>44</sup> Az összecsapásról a Kossuth Hírlapjának beszámoló résztvevő, Tormási Kálmán Temes megyei szolgabíró szintén nagy dicsérettel emelte ki Maderspach és Skublics kapitányo-

kat: „az utóbbi a zádorlaci nemzetőrökkel két óráig tüzelt a rácok ágyúira, úgy, hogy ez idő alatt közeledni sem mertek ágyúikhoz. [...] Skublicsot a temesvári nemzetőrök már a múlt héten őrnagyul kérték a ministeriumtól; nehezen is lesz a hazai nemzetőröknek sok ily derék őrnagyuk!”<sup>45</sup> A Fehértemplom hősi védelméről Vukovics Sebő királyi biztos beszámolójából értesülő pénzügyminiszter, Kossuth Lajos augusztus 23-án azonnal lépéseket tett, hogy Skublicsot nevezzék ki századosává.<sup>46</sup>

Skublics Rafael egy ideig még Fehértemplomban maradt, s augusztus 24-én a magyar tárgyaló küldöttség tagjaként, a fehértemplomi polgárok nevében utasította vissza a szerbek ajánlatát, hogy a magyar csapatok ürítsék ki a várost és harc nélkül adják át a szerbeknek.<sup>47</sup> Skublics kapitány szeptember 23-án érkezett Versecre, s ekkor vette át ténylegesen a helyi nemzetőrség feletti parancsnokságot.<sup>48</sup> Mészáros Lázár hadügyminiszter ugyan október 19-én (október 16-ától számítandó ranggal és illetménnyel) a 29. honvédszászlóalj századosává nevezte ki, de ő előbbi beosztásában maradt, így november elején századosként is a mintegy 1200 főnyi verseci nemzetőrség parancsnoka volt.<sup>49</sup> Skublics Rafael kapitány, „annyi csatának hőse” decemberben a Kiss Ernő vezérőrnagy vezette bánási magyar csapatok kötelékében vett részt a Tomasevác elfoglalására indított támadásban, s halálos sebet kapott az alibunári szerb tábor bevétele-

39 Kinevező okirata: MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Kinevezését közli: Közlöny 1848. október 6. (118. sz.) 597. p.; vö. Nemzeti 1848. október 8. (128. sz.) 508. p.; Kossuth Hírlapja 1848. október 12. (89. sz.) 401. p.; Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

40 Közlöny 1848. november 20. (163. sz.) 778. p.; vö. Kossuth Hírlapja 1848. november 22. (124. sz.) 543. p.; Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

41 Bona Gábor 2009. 2. köt. 345. p.

42 Barcy Zoltán – Somogyi Győző 1986. 19., 30. p.

43 KA Grundbuch 61. LIR 1841–1860. Abg. KI. 2. 1/44.

44 Közlöny 1848. augusztus 25. (77. sz.) 391. p. Temesvár, aug. 21. Vö. Horváth Mihály 1871. 1. köt. 385. p.; Vukovics Sebő 1894. 287. p.; Olchváry Ödön 1902. 61. p.

45 Kossuth Hírlapja 1848. augusztus 26. (49. sz.) 223. p. Temesvár, aug. 21-én.

46 KLÖM 12. köt. 780. p. Kossuth Lajos rendelete Vukovics Sebő királyi biztoshoz, Budapest, 1848. augusztus 23.

47 Horváth Mihály 1871. 1. köt. 387–388. p.; Vukovics Sebő 1894. 290. p.; Borovszky Samu 1914. 430. p.

48 Nemzeti 1848. október 7. (127. sz.) 505. p.

49 Közlöny 1848. október 31. (143. sz.) 698. p. (vö. Kossuth Hírlapja 1848. november 3. /108. sz./ 680. p.); Bona Gábor 2009. 2. köt. 345. p.; Kemény Krisztián 2013. 114. p.



nél december 12-én. Sérüléseibe Nagybecskerekben halt bele, 1848. december 30-án.<sup>50</sup>

Az 5. honvédszászlóalj tevékenységére vonatkozóan, az alakulat 1849 elején, a Délvidék kiürítése után Szabadkára vonult vissza, márciusban pedig részt vett a Bácska és Bánország felszabadítására indított hadjáratban.<sup>51</sup> A hivatalos jelentések szerint január 8-án még Verbászon, február 23-ától március 2-áig pedig már biztosan Szabadkán voltak.<sup>52</sup> A császári haditörvényszék későbbi hadbírói előterjesztése szerint Skublics István százados valamikor március folyamán előőrsi szolgálatra ment Szabadkáról a szerbek ellen Újvidék irányába, és a Topolyánál történt összecsapásban a jobb lábán puskagolyótól sebesülést szenvedett. Szekéren szállították vissza Szabadkára, ahol március végéig ágyban fekvő beteg volt.<sup>53</sup> Erre, vagy egy korábbi kiküldetésére vonatkozhat Szabadka város tanácsának 1849. június 11-ei, Bács-Bodrog megye másodalispánjához írt levele, mely szerint „Skublics 5-ik honvédszászlóalj százados [...] Topolya tájára az ellenség ereje kémlésére kiküldetvén”, Topolyáról Szabadkára vitte a szeghegyiektől korábban beszédett hadisarcot, s azt átadta a város hadipénytárának.<sup>54</sup> Mivel Skublics százados a sebesülése folytán átmenetileg alkalmatlanná vált a fegyveres harctéri, illetve tábori szolgálatra, április elején más, irodai jellegű feladatot kapott, noha továbbra is az 5. honvédszászlóalj tisztii állományában maradt.<sup>55</sup>

Az Országos Honvédelmi Bizottmány a délvidéki polgárháború során elkövetett bűntettek megtorlása érdekében február elején törvény-

javaslatot terjesztett a debreceni képviselőház elé a rögtönítélő bíróságok (véstörvényszékek) felállításáról, amit az országgyűlés február 13-án fogadott el. A törvény felhatalmazta az OHB-t öt tagból álló rögtönítélő hadi és polgári vegyes bíróságok alakítására, melyeknek ítélkezési jogköre kiterjedt a magyar haza és alkotmány ellen fegyvert fogókra vagy arra izgatókra, az ellenséggel együttműködőkre, a hadsereg mozgását vagy ellátását akadályozókra, valamint az országgyűlés és annak határozatai ellen izgatókra. Ha a bíróság bűnösnek találta a vádlottat, csak halálos ítéletet szabhatott ki, ellenkező esetben viszont szabadon kellett bocsátani a felmentett vádlottat. 1849 márciusától júniusáig 18 ilyen véstörvényszék működött az országban. Ezek összesen 367 ügyet tárgyaltak, melyek során 122 halálos és 107 felmentő ítéletet hoztak, 138 személy ügyét pedig a rendes bíróságoknak adták át. A halálos ítéletek több mint harmada a szabadkai véstörvényszéken született, ahol 49 személyt állítottak kivégzőosztag elé.<sup>56</sup>

A szabadkai halálos ítéletek nagy számát az indokolta, hogy a rendkívül véres délvidéki polgárháború vádlottjainak túlnyomó része felett ez a bíróság ítélkezett. Az elítéltek között 44 szerb, négy német és egy magyar nemzeti-ségű volt, legnagyobb részük a délvidéki fegyveres felkelésben s az azt követő rablásokban és gyilkosságokban vett részt, így a rögtönítélő bírósági eljárás során megalapozottan találhatták őket bűnösnek.<sup>57</sup> A szabadkai véstörvényszék 1849. március 30-án kezdte meg munkáját, s abba április 11-én mint katonai

50 Nemzeti 1848. december 22. (192. sz.) 758. p.; Közlöny 1848. december 22. (195. sz.) 917. p.; Közlöny, 1848. december 23. (196. sz.) 921. p.; Horváth Mihály 1872. 2. köt. 104. p.; Gracza György 1898. 5. köt. 1425. p.; Kalapis Zoltán 2006. 156–157. p. (Kalapis – nyilván születési helye és nevének hangzása miatt – „szláv származású”-ként említi Skublicsot, ami két és fél évszázaddal azután, hogy ősei elhagyták Horvátországot, nem felelt meg a valóságnak.); Bona Gábor 2009. 2. köt. 345. p.

51 Hermann Róbert 1998/d. 22. p.

52 MNL OL H 75. HM Ált. 1849:25.102.; Hermann Róbert szíves közlése.

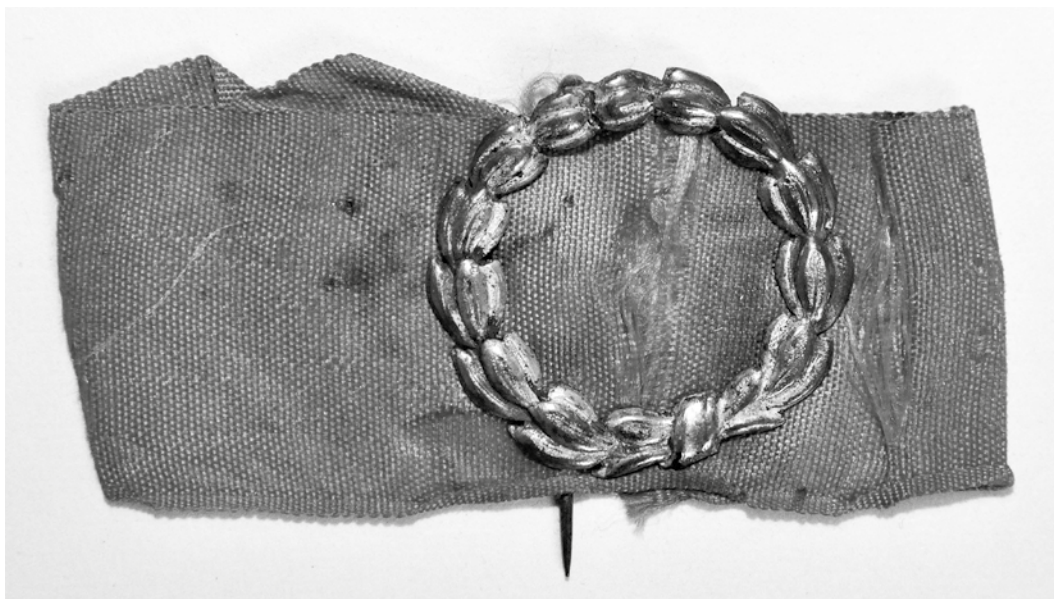
53 HL Pesti kat. tvsz. ir. 1852–7/67. Votum informativum. (Más adatok szerint április elején sebesült meg, ami ellentmond a hadbírói előterjesztésnek. Vö. Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.) Topolyánál történt sebesülését ( dátum nélkül) említi még: HL Zalai honvédek törzskönyve 1492. sz.; vö. Novák Mihály 1906. 378. p.

54 Iványi István 1886/b. 192. p.

55 MNL OL H 75. HM Ált. 1849:13.374. Bethleni János századosnak, az 5. honvédszászlóalj ideiglenes parancsnokának felterjesztése a Hadügyminisztériumhoz az alakulat tisztikarának névjegyzékével. Piros, 1849. május 1.

56 Sarlós Béla 1959. 171. p.; Hermann Róbert 2000/b. 84. p.

57 Sarlós Béla 1959. 215–216. p.



**SKUBLICS ISTVÁN** 1849-es kítüntetése, a Magyar Katonai Érdemrend III. osztálya (MNL SML)

ülnök kapcsolódott be Skublics István százados.<sup>58</sup> Hadbírói előterjesztése és haditörvényszéki ítélete szerint ettől a naptól június 1-jéig közbíróként összesen 30 halálos ítélet meghozatalának, illetve ennyi „jóérlmű” (császárhű) személy golyó általi kivégzésének volt a részese. Skublics István százados a szabadkai véstörvényszék feloszlását követően, június elején visszatért alakulatához, mely akkor Újvidék térségében állomásozott.<sup>59</sup>

Az 5. honvédszászlóalj parancsnoka, Alemann László őrnagy a kovilszentiváni táborból, 1849. június 2-án terjesztette fel a Hadügyminisztériumhoz az alakulatában lévő, őrnagy elöléptetésre alkalmas főtisztek jegyzékét. Ebben elsőnek Skublics István századost nevezte meg, s az alábbi megjegyzéssel ajánlotta valamelyik másik zászlóalj őrnagyául: „Jó igyekezete s bátorságánál fogva az előmenetelt megérdemli.”<sup>60</sup> Miközben az 5. honvédszászlóalj június 6-án Újvidéken, 19-én és 21-én Óbecsén, július 1-jén pedig Csantavéren tartózkodott – e tele-

pülésekről küldte jelentéseit Alemann őrnagy a Hadügyminisztériumnak<sup>61</sup> – Skublics István továbbra is az alakulat századosa maradt, így vette számba a IV. hadtest tisztkarának július 2-ai névjegyzéke is.<sup>62</sup>

Guyon Richárd tábornok, aki július 2-án vette át a Délvidéken harcoló IV. hadtest parancsnokságát, július 14-én Kishegyesnél győztes ütközetet vívott Jellačić császári csapataival. A győzelemnek részese volt Skublics István alakulata is; a hadtest hadműveleti naplója szerint a Ferenc-csatornán való átkelés során „az 5-ik honvédszászlóalj ritka elszántsággal rohamtámadást intézett a jobbszárnyon levő főhídra. A már végrehajtott átkelés és az 5-ik honvédszászlóalj merész rohama által elbátortalanodott ellenség minden oldalról szaladt ki Verbászból.”<sup>63</sup> Guyon tábornok július 23-án Mosorinnál, Kamennél és Perlasznál indított támadást a IV. hadtesttel – sorai közt az 5. honvédszászlóaljjal – a Titelt védő szerb és cs. kir. csapatok ellen, azok azonban visszaverték

58 Iványi István 1886/a. 465. p.; Hegyesi Márton 2000. 109. p.; Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

59 HL Pesti kat. tvsz. ir. 1852–7/67. Votum informativum, Urteil.

60 MNL OL H 75. HM Ált. 1849:19.137.

61 MNL OL H 75. HM Ált. 1849:21.234., 22.020., 31.699. (Hermann Róbert szíves közlése.)

62 MNL OL H 75. HM Ált. 1849:31.207. Közli: Hermann Róbert – Németh György – Süli Attila 2015. 280. p.

63 Deák István 1981. 572–573. p.



a magyar sereget. A tábornok aznap délután négy óra tájban ismét támadásra vezényelte csapatait, rohamot intézett a mosorini sáncok ellen, hogy kikémlelje a sáncok mögött lévő védősereg erejét. A felderítő támadásban részt vett alakulatával Skublics István százados is, akinek helytállásáról így emlékezett meg a IV. hadtest hadműveleti naplója: „Ez alkalommal Kublits százados az 5-ik zászlóaljtól igen kitüntette magát.”<sup>64</sup> Ekkor már nem Alemann László őrnagy, hanem Skublics István százados lehetett az 5. honvédszászlóalj parancsnoka, bár az erre utaló legkorábbi s egyetlen iratot Skublics csak öt nappal később, július 28-án, Magyarkanizsáról küldte fel a Hadügyminisztériumhoz.<sup>65</sup>

Vetter Antal altábornagy, a magyar déli hadsereg parancsnoka Beodrán, augusztus 2-án kelt előléptetési felterjesztésében Skublics István százados őrnaggyá és az 5. honvédszászlóalj parancsnokává való kinevezését javasolta a Hadügyminisztériumnak,<sup>66</sup> annak azonban nincs nyoma, hogy a kinevezés a fegyverletétel előtt ténylegesen megtörtént volna. (Az előterjesztésben csak egy rövid, piros ceruzás ügyviteli feljegyzés található, ami arra utalhat, hogy Skublics őrnagyi ragját és illetményét július 1-jétől vagy 15-étől számíthatták volna.) Skublics István nem tudott az esetleges őrnagyi kinevezéséről, élete végéig honvéd századosnak vallotta magát, és kivétel nélkül így emlegették az egykorú, 1849 utáni kéziratok vagy nyomtatott források is. (Bona Gábor ugyan úgy értelmezte Vetter előterjesztését,

hogy az altábornagy őrnaggyá léptette elő Skublicsot,<sup>67</sup> Vetter ezt azonban csak a csatatéren, harci érdemek alapján tehette volna, s ahhoz is kellett volna a Hadügyminisztérium megerősítése.)

Az 5. honvédszászlóalj Vécsey Károly V. hadtestének maradványaihoz csatlakozva Borosjenőnél, 1849. augusztus 20-án tette le a fegyvert.<sup>68</sup> Ott esett hadifogságba Skublics István százados is, akit honvéd bajtársaihoz hasonlóan császári sorozóbizottság elé állítottak, a bizottság azonban – valószínűleg még teljesen be nem gyógyult lábsérülése miatt – alkalmatlannak találta a katonai szolgálatra, és hazaengedte az otthonába.<sup>69</sup>

Skublics Istvánnak sikerült hazacsempésznie az 5. honvédszászlóalj Máriás-címeres lobogóját, melynek ünnepélyes zászlószentelését a távollétében, 1849 májusának végén, a zsabylai táborban tartották. Skublics Borosjenőnél derekára tekerve mentette meg a zászlót, rajta az alakulatnak bátor, együttes helytállásáért a gyulai táborban, Vetter és Guyon tábornokok jelenlétében adományozott kitüntetéssel, a Magyar Katonai Érdemrend III. osztályával. (A százados a kiegyezést követően az érdemrenddel együtt a Győr megyei Honvédegyletnek ajándékozta a zászlót, annak azonban a győri múzeumban a második világháború végén nyoma veszett.)<sup>70</sup> Skublics István irathagyatékában fennmaradt a III. osztályú Érdemrendnek egy másik példánya,<sup>71</sup> amit a százados valószínűleg személyes bátorságáért kapott,<sup>72</sup> azt azonban nem tudjuk, hogy mikor, milyen

64 Deák István 1981. 580–581. p.

65 MNL OL H 147. Vegyes ir. 12. doboz. (Hermann Róbert szíves közlése.) Egyes adatok szerint Skublics már június 2-ától zászlóaljának parancsnoka volt (Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.), ezt a tisztségek azonban az egykorú iratok tanúsága szerint július 2-áig biztosan Alemann László őrnagy látta el. (MNL OL H 75. HM Ált. 1849:21.234.)

66 MNL OL H 88. HM Nem ikt. ir.

67 Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

68 Hermann Róbert 1998/d. 22. p.

69 HL Pesti kat. tvsz. ir. 1852–7/67. Votum informativum. Vö. Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

70 A zászlószentelésről: OSZK Kt. Fol. Hung. 1419. I. köt. Dátum szerint. A zászló sorsáról: Győri Közlöny 1874. október 15. (83. sz.) 340. p.; Kerekes Zoltán 1972. 295. p.

71 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. (A papírra tűzött kitüntetés gépelt aláírása: „valószínűleg velikei és besenyői Skublics Istvánnak adományozott Kossuth-féle III. osztályú érdemjel”.)

72 A Skublics iratai között található érdemrend nem lehet azonos az 5. honvédszászlóalj részére adományozott kitüntetéssel, mert az utóbbi állítólag még 1874-ben, azt követően is a zászlón volt „szemlélhető”, hogy a százados a lobogót a győri Honvédegyletnek adományozta. Vö. Győri Közlöny 1874. október 15. (83. sz.) 340. p.

érdemeiért adományozhatták neki.<sup>73</sup>

Skublics István a császári hadseregbe való kényszerbesorozás alóli felmentését követően, 1849 augusztusának végén a Zala megyei Besenyőn élő bátyjához utazott.<sup>74</sup> Skublics Gábor a zalai nemzetőrség táborigazdálkodó utána, 1848 őszétől birtokára visszavonulva gazdálkodott, a szabadságharc idején nem vállalt sem katonai, sem politikai szerepet. Mint „jóérzelmű” alattvalót, 1849 végén – hivatalosan 1850 áprilisában – kinevezték a Zalaegerszegi megalakított cs. kir. törvényszék ülnökévé, azaz bírójává. E tisztségét 1851 májusáig látta el, akkor visszavonult a hivatalviselésből, s a továbbiakban minden idejét a gazdálkodásnak szentelte.<sup>75</sup> Ebben két éven át, 1849 szeptemberétől 1851 szeptemberéig háborítatlanul segíthette az öccse is; arról azonban, hogy Skublics István e két esztendő alatt pontosan hol tartózkodott, egymásnak ellentmondanak a hivatalos igazolások. Míg Bogyay Lajos zalai megyefőnök szerint 1849 júliusától szeptemberéig, majd 1850 augusztusától 1851 szeptemberéig a bátyjánál, a Zala megyei Besenyőn és Szentmihályon volt,<sup>76</sup> báró Mednyánszky Géza, Árva megye cs. kir. megyefőnöke (1850-ben még a Nyitra megyei Lipótvári járás cs. kir. főbírója) arról állított ki igazolást, hogy Skublics István 1850 októberétől 1851 októberéig az ő járási székhelyén, a Nyitra megyei Veszelen tartózkodott az édesanyjánál.<sup>77</sup> (Mednyánszky szintén Veszele szülötte volt, így gyermekkorától jól ismerhette Skublicsot.)

Skublics István már megnyugodhatott, hogy elkerülte a császári hatóságok megtorló gépe-

zete, amikor 1851 szeptemberében váratlanul őt is haditörvényszék elé idézték. A Magyar Hírlap 1851. szeptember 23-ai számában megjelent – előző napon kiadott – végzés szerint a pesti cs. kir. haditörvényszék vizsgálatot rendelt el számos, felségárulással vádolt „szökésben levő” egyén, köztük a Szabadkán felállított forradalmi rögtönítélő bíróság tagja, „Skublics István, mintegy 22 éves volt honvédkapitány” ellen. Skublicsnak olyan ismert személyiségekkel együtt kellett megjelenni 90 napon belül a haditörvényszék előtt, mint Pulszky Ferenc képviselő, Kossuth londoni megbízottja, báró Mednyánszky Cézár táborigazdálkodó, Rónay Jácint főpap, valamint Lukács Sándor, Noszlopy Gáspár és gróf Teleki Sándor kormánybiztosok.<sup>78</sup>

Mivel a vádlottak egy része 1849-ben emigrált, ellenük csak távollétükben járhatott el a cs. kir. hadbíró, Skublics István viszont nem térhetett ki a felelősségre vonás elől. 1851. október 18-án arról kért és kapott igazolást Bogyay Lajos zalai megyefőnöktől, hogy 1849 augusztusának végétől 1851 októberéig folyamatosan a bátyjánál tartózkodott Besenyőben. Ez idő alatt a testvére gazdálkodását segítette, nem volt szökésben, magát a hatóságok megelégedésére példásan és becsületesen viselte, ellene semmi panasz vagy gyanú nem merült fel.<sup>79</sup> Skublics kérésére hasonló igazolást adott ki október 29-én a politikai és erkölcsi magaviseletéről az őt veszelei tartózkodása idején közelről ismerő árvai megyefőnök, báró Mednyánszky Géza is.<sup>80</sup>

A pesti cs. kir. haditörvényszék eljárása 1851.

73 Skublics István és az 5. honvédszázalaj kitüntetésének ténye, valamint az érdemrend Skublics iratai közt fennmaradt példánya nem szerepel a szabadságharc kitüntetett hőseinek adattárában. Vö. Makai Ágnes 2001. 117–175. p.

74 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Skublics István kérelme Bogyay Lajos megyefőnökhöz, Zalaegerszeg, 1851. október 18.

75 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Bogyay Lajos megyefőnök igazolása Skublics Gábor magaviseletéről, Zalaegerszeg, 1855. január 20. Skublics Gábor törvényszéki ülnöki kinevezése: Pesti Napló 1850. április 12. (28. sz.) [2. p.]

76 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Bogyay Lajos megyefőnök igazolása Skublics István magaviseletéről, Zalaegerszeg, 1855. január 20.

77 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Báró Mednyánszky Géza árvai megyefőnök igazolása Skublics István magaviseletéről, Alsókubin, 1851. október 29.

78 Magyar Hírlap 1851. szeptember 23. (568. sz.) 2609. p. Idéző végzés, Pest, 1851. szeptember 22.

79 MNL ZML Megyefőnöki ált. ir. 45. doboz. 1851. VI. 5770. (A megyefőnöki igazolás fogalmazványja.) Skublics kérelmének magyar és német nyelvű másodpéldányai: MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17.

80 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Báró Mednyánszky Géza árvai megyefőnök igazolása Skublics István magaviseletéről, Alsókubin, 1851. október 29.

november 12-én indult meg Skublics István ellen, s a procedura mindössze egy hétig tartott. Az ügyében november 17-én megfogalmazott hadbírói előterjesztés szerint Skublics alakulata, a 8. honvédszászlóalj nem vett részt egyetlen jelentősebb ütközetben sem, ezért a százados honvédtiszti tevékenységét érdemben nem is vizsgálták. Annál inkább szabadkai vészbírósi ténykedését, melynek kapcsán azzal vádolták, hogy vészbírói tiszttségében összesen 30 „jóérzelmű” személy feletti halálos ítélet meghozatalában vett részt.<sup>81</sup> Ügyében két nappal később, november 19-én egyhangú ítéletet hozott a cs. kir. haditörvényszék: a forradalom alatt elkövetett bűneiért vagyonekobjzásra és kötél általi halálra ítélték.<sup>82</sup> Az uralkodó, I. Ferenc József a halálos ítéletet 1852. március 27-én kegyelemből 10 év várfogságra enyhítette. Az újabb ítéletet Budán, 1852. április 10-én hirdették ki, és Skublics büntetése – a vizsgálati fogságban töltött közel hat hónap beszámításával – május 5-én vette kezdetét.<sup>83</sup>

Skublics István ekkor már a komáromi erődben raboskodott; 1852. március 25-én onnan írt levelet az édesanyjának.<sup>84</sup> A továbbiakban 1853 őszéig biztosan Komáromban töltötte várfogságát, mivel onnan levelezett – német nyelven, hogy császári hatóságok ellenőrizni tudják a levelek tartalmát – 1849. január 1. óta Budán, báró Gerliczy Mihálynál tartózkodó testvérével, Skublics Máriával,<sup>85</sup> valamint Csertán Sándor zalai 1848/1849-es képviselő

és kormánybiztos feleségével, a Zala megye Apátiban élő Szládovits Borbálával.<sup>86</sup> Ebben az időszakban ugyanis Komáromban raboskodott az 1850 novemberében halálra, majd 1851. szeptember 19-én hat év várfogságra ítélt Csertán Sándor is,<sup>87</sup> akit ott időnként meglátogathatott a felesége. Az egyik ilyen, 1853 októberében történt látogatása előtt Skublics István bátyja, Gábor arra kérte Csertánét, kézbesítse majd öccsének Komáromban az általa küldött két sonkát és két darab faragni való fát.<sup>88</sup> Skublics István komáromi várfogsága idején valóban fafaragással múlatta az időt: tudjuk például, hogy később Deák Ferencnek ajándékozta azt a tubákos szelencét, amit „Komárom várának kutya-szorítójában” készített tiszafából.<sup>89</sup>

Skublics István fogságának utolsó időszakát a csehországi Josefstadt várbörtönében töltötte.<sup>90</sup> Nem tudható, hogy pontosan mikor került oda, mert az eddig ismertté vált josefstadi naplóban, visszaemlékezésben és fogolynévsorokban nem szerepel.<sup>91</sup> Mivel ezeknek többsége csak az 1856 nyaráig terjedő időszakra vonatkozik, feltételezhető, hogy Skublics azután, 1856 nyarán vagy őszén kerülhetett oda. Áthelyezése talán azzal állt összefüggésben, hogy I. Ferenc József 1856 júliusában – hitvese szerencsés szülése alkalmából – kiadott kegyelmi rendelete értelmében Skublics István büntetéséből is elengedtek két évet.<sup>92</sup> Fogságának az uralkodó 1857. május 8-án – második magyarországi körútja során

81 HL Pesti kat. tvsz. ir. 1852–7/67. Votum informativum.

82 HL Pesti kat. tvsz. ir. 1852–7/67. Kriegsrechts-Protocoll, Urtheil. Vö. Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p. (Pontatlan, 1851. november 16-ai dátummal.)

83 HL Pesti kat. tvsz. ir. 1852–7/67. Urtheil. Vö. Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

84 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Skublics István levele Skublics Annához, Komárom, 1852. március 25.

85 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Skublics István levelei Skublics Máriához, Komárom, 1852. június 28., 1852. július 8., 1853. január 14. Skublics Mária budai tartózkodásáról: MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. A budai cs. kir. főszolgabíró és ideiglenes polgármester igazolása, Buda, 1855. január 7.

86 Csertán Sándor ir. Skublics István levelei Csertán Sándornéhoz, Komárom, 1852. október 13. – 1853. július 2. Vö. Szakál István 2002. 101. p.

87 Vajda Lászlóné 1994. 240–241. p.

88 Csertán Sándor ir. Skublics Gábor levele Csertán Sándornéhoz, Szentmihály, 1852. október 9. Idézi (kissé félreértve, Csertán Sándorral azonosítva a küldemények címzettjét): Vajda Lászlóné 1994. 241. p.

89 Az 1980-as években Takáts Gyula irodalmár kaposvári otthonában, íróasztalán őrizte ezt a szelencét. Vö. Takáts Gyula 2005. 11., 106., 108. p.

90 MNL ZML Megyefőnöki eln. ir. 691. doboz. 1857. VI. 1321.

91 Földy János 1939. 107–319. p.; Deák Farkas 1985. 61–115. p. Az 1853. februári fogolynévsor: BJA DXA Náray Imre levele. Melléklet: A josefstadi várfoglyok jegyzéke. 1856 júniusáig terjedő josefstadi fogolynévsorok: Kolozsvár 1888. december 24. (298. sz.) Melléklet: A „Kolozsvár” karácsonyfája 1888. [4. p.]; Egyetértés 1900. március 29. (87. sz.) [1–2. p.]

92 Budapesti Hírlap 1856. július 15. (163. sz.) [1. p.] Vö. Pesti Napló 1856. július 15. (1926. sz.) [2. p.]; Politikai Ujdonságok 1856. július 16. (29. sz.) 246. p.



– Budán kiadott általános amnesztiarendelete vetett végett.<sup>93</sup> Skublics öt nappal később, május 13-án, az erdélyi Deák Farkassal együtt szabadulhatott a josefstadi várbörtönből, s másnap kelhetett útnak hazafelé.<sup>94</sup>

Skublics István a szabadulását követően, 1857 nyarán a bátyjánál, Skublics Gábornál, a Zala megyei Szentmihályon tartózkodott.<sup>95</sup> A Gerliczy Mihály báró, valóságos belső titkos tanácsos és Skublics Gábor között – az előbbi által 1848. november 1-jén gyermektelenül elhunyt feleségétől, Skublics Paulinától örökölt javakat illetően – Budán, 1848. december 6-án kötött ajándékozási szerződés értelmében Szentmihály az addig haszonélvezettel rendelkező Gerliczey 1854. október 8-án bekövetkezett halálát követően került Skublics István testvérének birtokába.<sup>96</sup> Skublics Gábor ezután költözött át Besenyőből Szentmihályra, s a Magyar Gazdasági Egyesületnek 1858-tól már ottani földbirtokosként volt a tagja.<sup>97</sup>

Skublics István Szentmihályon ismerkedett meg a település másik birtokosa, Tolnay Károly 18 éves lányával, Irénnel, akit azután feleségül vett Kisgörbön, 1858. május 3-án.<sup>98</sup> (Apósa a reformkorban a zalai liberális ellenzék oszlopos tagja volt, Deák Ferenc is nagyra tartotta. 1847 novemberétől Zala vármege követeként vett részt a pozsonyi diétán, 1848 júliusától decemberéig pedig a keszthelyi választókerületet képviselte a pesti népképvisleti **országgyűlésen**.)<sup>99</sup> Az ifjú pár Besenyőben telepedett le,<sup>100</sup> s ott született hét gyermekük: 1859. december 16-án Skublics Károly, 1869.



július 1-jén Géza, 1871. január 14-én Zoltán, 1873. október 1-jén Irén, 1875. október 1-jén István, 1876. december 9-én Gizella, végül 1878. október 19-én János.<sup>101</sup>

Skublics István 1858-tól önállóan gazdálkodott a nagybátyjától, Skublics Imrétől örökölt

Politikai foglyok szabadulása a josefstadi várbörtönből az 1850-es években (Wien Museum Online Sammlung)

93 I. Ferenc József rendelkezését közli: Politikai Ujdonságok 1857. május 13. (19. sz.) 174. p. Skublics kegyelemben részesítéséről: Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

94 Skublics Josefstadtból való szabadulásáról: MNL ZML Megyefőnöki eln. ir. 691. doboz. 1857. VI. 1321. A május 13-ai szabadulás körülményeiről: Deák Farkas 1985. 110–114. p.

95 MNL ZML Megyefőnöki eln. ir. 691. doboz. 1857. VI. 1321.

96 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.9. Gerliczy Mihály báró és Skublics Gábor ajándékozási szerződése, Buda, 1848. december 6. Gerliczy Mihályról: Pálmány Béla 2002. 1127. p.; Szluha Márton 2012. 2. köt. 517. p.

97 Gazdasági Lapok 1858. július 15. (28. sz.) 398. p.

98 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Tolnay Károly és Horváth Mária, valamint Skublics István és Tolnay Irén házassági szerződése. Nagygörbő, 1858. május 3.; Skublics István és Tolnay Irén házassági anyakönyvi kivonta. Kisgörbő, 1931. augusztus 13.; Szluha Márton 2012. 2. köt. 517. p.

99 Molnár András 2002. 906–907. p.; Pálmány Béla 2011. 1. köt. 1203–1204. p.; Miklósi-Sikes Csaba 2016. 544. p.

100 Skublics István 1858. augusztus 19-én már besenyői lakosként kapott fegyverviselési engedélyt (egy kétsövű vadászpuskához). Vö. MNL ZML Megyefőnöki ált. ir. 160. doboz. 1858. VI. E. 10.271.

101 Szluha Márton 2012. 2. köt. 516–517. p.

**SKUBLICS ISTVÁNNÉ**  
Tolnay Irén  
fényképe  
(MNL SML)



besenyői családi birtokon.<sup>102</sup> Az állattenyésztés terén már gazdálkodásának első éveiben kiváló eredményeket ért el. A Zala megyei Gazdasági Egyesület 1861. június 2–3-ai zalaezerszegi kiállításán tenyészbikájával és tehenével dicsőre okleveles kitüntetést, pejlóvával pedig pénzbeli díjat nyert.<sup>103</sup> Skublics István 1864. január 15-én – tulajdonképpen a fennálló helyzetet szentesítve – hivatalosan is megosztott testvéreivel az apjuktól és rokonaiktól örökölt családi birtokokon. A Szentmihályon, édesanyjuk jelenlétében és jóváhagyásával aláírt osztálylevélben foglaltak értelmében apjuk Nyitra megyei (veszelei és bori) birtokai az

addig is azokon gazdálkodó Skublics Jánosé lettek, nagynénjük, báró Gerliczy Mihályné Skublics Paula szentmihályi birtoka továbbra is Skublics Gábor kezén maradt, nagybátyjuk öröksége, Besenyő pedig tulajdonjogilag is Skublics Istvánnak jutott. Utóbbinak 361 magyar holdból és 1053,5 négyszögölből álló osztályrészét 45.000 osztrák értékű forintra, János 413 magyar holdas és 969 négyszögöles osztályrészét 60.000 forintra, Gábor 292 magyar holdas és 429 négyszögöles osztályrészét pedig 30.000 forintra becsülték, ezért az értékek kiegyenlítése érdekében János 15.000 forintot tartozott fizetni Gábornak.<sup>104</sup>

A Skublics fivérek az 1867-es kiegyezést követő évtizedekben Zala megye legeredményesebben gazdálkodó földbirtokosai közé tartoztak. Skublics Gábor mintegy 2000 állatból álló szentmihályi merinói juhnyáját az 1870-es évek elején országsszerte ismerték és nagyra becsülték,<sup>105</sup> gazdaságának további fejlesztésére azonban már nem maradt elég ideje, mert életének 59. évében, 1873. november 12-én elhunyt Zalaszentmihályon.<sup>106</sup> Skublics István ebben az évtizedben már nemcsak saját besenyői birtokán gazdálkodott, hanem ő bérelte és művelte meg másik nagynénje, Sztankovánszky Andrásné Skublics Terézia leszármazottainak Zala megyei szentmihályi, pölöskefői és gógánfai, valamint Baranya megyei mocsoládi birtokait is.<sup>107</sup>

Skublics István földbirtokosként és haszonbérletként összesen 577 katasztrális holdon gazdálkodott életnek utolsó évtizedében, az 1890-es években. Ekkorra már a kor technikai színvonalának megfelelő, viszonylag gazdag eszköz- és gépparkkal rendelkezett. Eszközeit ugyan jobbra még állati erő hozta működésbe, volt azonban már fával vagy szénnel fűtött „lokomobil”-ja is, mely a cséplőgépet hajtotta. Mindezek fejlett növénytermesztésre

<sup>102</sup> MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. A Skublics testvérek osztálylevele a családi birtokok felosztásáról. Szentmihály, 1864. január 15.; Szakál István 2002. 101. p.

<sup>103</sup> Gazdasági Lapok 1861. június 30. (26. sz.) 411. p.

<sup>104</sup> MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. A Skublics testvérek osztálylevele a családi birtokok felosztásáról. Szentmihály, 1864. január 15.

<sup>105</sup> Gazdasági Lapok 1870. augusztus 21. (34. sz.) 469–470. p. (A szentmihályi juhászat részletes bemutatása.)

<sup>106</sup> OSZK Gyászjelentések. Skublics Gábor gyászjelentése, Zalaszentmihály, 1873. november 13.; vö. Zala-Somogyi Közlöny 1873. november 16. (92. sz.) [3. p.]

<sup>107</sup> Szakál István 2002. 108. p.; Gál Zsuzsanna 2009. 72. p.



engednek következtetni, emellett nagymértékben értékesített hízóállatokat jelentős (126 szarvasmarhából, 140 sertésből és 20 lóból álló) állatállományából is. Svájcból származó, Besenyőben létrehozott szimentáli tehenészete a megye egyik nevezetes állattenyésztete volt.<sup>108</sup> Terményeinek és állatainak könnyebb és gyorsabb értékesítése érdekében az 1880-as években ő is szorgalmazta a zalai megyeszékhelyt érintő vasútvonal építését: 1883 nyarán tagja volt a vasútügy legbuzgóbb támogatóiból alakított zalaegerszegi bizottságnak s anyagiilag is támogatta az előkészületeket,<sup>109</sup> 1884 decemberében pedig egyike volt azoknak, akik felhívást tettek közzé a szentiván–zalaegerszegi vasút megépítése ügyében.<sup>110</sup>

Ami Skublics István közéleti szerepvállalásait illeti, a volt honvéd százados már önálló gazdálkodásának kezdetétől, az 1850-es évek végétől tagja lehetett a Zala megyei Gazdasági Egyesületnek, az egyesület 1867. március 12-ei közgyűlésén pedig megválasztották a második alelnöki posztra.<sup>111</sup> 1872 februárjában ő volt az egyesület tényleges vezetője, ügyvezető elnöke,<sup>112</sup> az 1876. májusi közgyűlésén pedig ismét második alelnökké választották.<sup>113</sup> E társadalmi tisztségei mellett 1869. szeptember 21-étől választott tagja volt a Zala megyei nemesi és alapítványi választmányának,<sup>114</sup> húsz évvel később, a Válickavölgyi Vizi Társulat 1889. szeptember 4-ei közgyűlésén pedig besenyői földbirtokosként egyhangúlag a Válicka patak völgyének vízrendezését végző társulat elnö-

kévé választották, s még 1896 áprilisában is ő viselte e tisztséget.<sup>115</sup>

Skublics István egykori honvéd századosként tagja lett a kiegyezést követően, az egyesület 1867. augusztus 6-ai közgyűlésén megalapított Zala megyei Honvédegyletnek.<sup>116</sup> 1868 tavaszán a volt honvédek igazolására felállított egyesületi bizottmány elnökeként tevékenykedett Zalaegerszegen,<sup>117</sup> az alapító elnök, Bezerédy Lajos honvéd alezredes<sup>118</sup> halálát követően, a zalai Honvédegylet 1868. április 25-ei zalaegerszegi közgyűlésén pedig az egyesület elnökévé választották.<sup>119</sup> Ugyanabban az évben a következőképpen jegyezték be a Zala megyei Honvédegylet törzskönyvébe: „Skublics István, 40 éves, önkéntes, 5. honvédszázalóalj, százados, jelen állapota jó, nős, 1858-ban házasodott, földbirtokos. Sebesült Topolyánál, Bácsban.”<sup>120</sup>

Skublics István – gazdálkodása és különféle társadalmi tisztségeinek ellátása mellett – 1861-től kezdődően aktív szerepet vállalt Zala megye politikai közéletében is. (Erre ösztönözte az 1850-es évektől Szentmihályon élő apósának példája is. Tolnay Károly reformkori meggyőződéséhez, elveihez hűen mindvégig Deák Ferencet követte: 1861-ben a Felirati Párt, 1865-ben és 1872-ben pedig a Deák-párt képviselőjeként, a keszthelyi választókerületből jutott be a parlamentbe, és 1897-ben bekövetkezett haláláig a Szabadelvű Párt híve volt.)<sup>121</sup> Skublics az alkotmányos rend átmeneti visszaállításakor, 1861 februárjában tagja

108 Szakál István 2002. 105–108. p.

109 Farkas Tamás 2012. 247. p.

110 Foki Ibolya 2011. 156–158. p.

111 Budapesti Közlöny 1867. április 4. (20. sz.) 209. p.; vö. Kiss Zsuzsanna 2003. 117. p.

112 Pesti Napló 1872. február 15. (37. sz.) [3. p.]

113 Pesti Napló 1876. június 15. (137. sz.) Melléklet [3–4. p.]

114 Hoffmann Mór 1896. 281. p.

115 Zalamegye 1889. szeptember 8. (36. sz.) [2. p.]; Pesti Napló 1896. április 2. (92. sz.) 10. p.

116 Mikár Zsigmond 1869. 106. p.

117 MNL ZML Alisp. ir. 1870:4778. „Kimutatás a polgári állásból az 1848/4-iki honvédseregbe lépett, s ellátási díjban részesítésért folyamodott egyénekről.” Igazolás Andalits János örmester és Korpits Mihály közvitéz számára. Zalaegerszeg, 1868. március 28.

118 Életrajzát lásd: Bona Gábor 2015. 1. köt. 195–196. p.

119 Pesti Napló 1868. április 30. (5404. sz.) [2. p.]

120 HL Zalai honvédek törzskönyve 1492. sz.; vö. Novák Mihály 1906. 378. p.

121 Toth, Adalbert 1973. 330. p.; Balogh Elemér 1987. 176–177. p.; Molnár András 2002. 907. p.; Miklósi-Sikes Csaba 2016. 544. p.



lett a zalaegerszegi választókerület választói névjegyzékét összeállító küldöttségnek,<sup>122</sup> 1861. március 18-án pedig ő volt a levezető elnöke a zalai megyeszékhelyen lezajlott országgyűlési képviselőválasztásnak, melynek során közfelkiáltással választották a zalaegerszegi kerület képviselőjévé Szabó Samu ügyvédet, volt honvéd századost.<sup>123</sup> Nem tudjuk, hogy volt-e bármilyen szerepe Skublicsnak a következő, 1865. november 23-ai, botrányba fulladt zalaegerszegi képviselőválasztás, illetve a december 9-én tartott, ismét Szabó Samu győzelmével végződő pótválasztás során. Amikor a kiegyezést követően újjászervezett igazságügyi minisztériumba osztálytanácsossá kinevezett Szabó lemondott parlamenti mandátumáról, 1867 augusztusában ismét pótválasztást tartottak Zalaegerszegen, melynek során a száműzetésből hazatért Perczel Mórt, a balközép párt ellenzéki képviselőjét juttatták be a képviselőházba.<sup>124</sup>

A „haza bölcsének” nevével fémjelzett Deák-párt az 1869 tavaszán esedékes újabb képviselőválasztáson vissza kívánta szerezni az ellenzékétől a zalaegerszegi mandátumot, ezért egy közismert, köztiszteletben álló jelöltet kerestek. A Zala megyei Deák-kör 1868. november 24-ei gyűlésén jelentették be, hogy Skublics Istvánra esett a választásuk,<sup>125</sup> és Skublicsot, mint a kormánypárt képviselőjelöltjét, „szepőlötelen tiszta hazafias érdemei[nél] és jelleménél fogva” ajánlották a választóközönség figyelmébe a zalai Deák-kör december 15-ei értekezetén és estélyén.<sup>126</sup> A Deák-párt minden kétkedés nélkül bízott Skublics választási sikerében; „nagy reményünk van nekünk a győzelemhez” – nyilatkozott például

a kormánypártiak nevében a Deák Ferenc tárnoki rokonságához tartozó Kozáry László 1869 februárjának elején.<sup>127</sup> Reményeikben azonban csalódnuk kellett, mert a Zalaegerszegen 1869. március 22-én délelőtt 10 órakor kezdődött, és a folytonos esőzés mellett másnap délután 2-kor befejezett voksolás során a deák-párti Skublics Istvánra csak 1662, ellenfelére, a balközép párti Nagy Károlyra viszont 163-mal több, 1825 szavazat esett, így ismét az ellenzék nyerte el a zalaegerszegi képviselői mandátumot.<sup>128</sup>

Közel három évvel később, Zala vármegye 1872. január 9-ei tisztújítása alkalmával viszont szó-, illetve szavazattöbbséggel választották Skublics Istvánt a Zalaegerszegi járás szolgabírójává.<sup>129</sup> Tisztségét határozottan, erélyesen látta el, katonás eljárása miatt azonban a magukat sértve érző politikai ellenfelei panaszt emeltek ellene a vármegyénél, és feljelentették a belügyminisztériumnál is.<sup>130</sup> (Egyik feljelentője a sértődött zalai ellenzéki politikus, Thassy Miklós volt, aki 1872 júniusában botrányos körülmények között lett Zala megye baksai választókerületének országgyűlési képviselője, ezért megsemmisítették a mandátumát, s novemberben kormánypárti képviselőt választottak a helyére.)<sup>131</sup> Mivel a vármegye a panaszok kivizsgálása érdekében kénytelen volt fegyelmi vizsgálatokat indítani Skublics ellen, a szolgabíró a méltatlan támadások miatt alig egy év elteltével, 1873 tavaszán le kívánt köszönni hivataláról. A Deák-párt egyik prominense, a baksai választókerület Thassy Miklóst legyőző országgyűlési képviselője, Királyi Pál 1873. május 4-én a következő táviratot küldte neki Pestről: „Pártunk központja köszönet-

122 Balogh Elemér 1987. 180. p.

123 Pesti Napló 1861. április 3. [1. p.] Szabó Samuról: Béres Katalin 2021. 174–190. p.

124 Béres Katalin 2021. 182–185. p.

125 Pesti Napló 1868. december 4. (5494. sz.) [2. p.]

126 Budapesti Közlöny 1868. december 23. (295. sz.) 2933. p. Skublics István képviselő-jelöltségéről lásd még: Pesti Napló 1868. december 20. (5507. sz.) [1–2. p.]; Politikai Ujdonságok 1868. december 23. (52. sz.) 630. p.

127 MNL ZML Kozáry cs. ir. Kozáry László levele a fiához, Kozáry Kálmánhoz, Tárnok, 1869. február 1. Részletét közli: Bekő Tamás 2021. 137. p.

128 Zala-Somogyi Közlöny 1869. március 27. (13. sz.) [2. p.]; Bojthor Endre 1869. 62. p.; Balogh Elemér 1987. 173., 177. p.

129 MNL ZML Törvh. Biz. jkv. 1872:4.; Zala-Somogyi Közlöny 1872. január 11. (4. sz.) [1. p.]; vö. Zala megye archontológiája 349., 473. p.

130 Pesti Napló 1873. november 12. (260. sz.) [1. p.]

131 Thassy Miklósról lásd: Bekő Tamás 2021. 138–139. p.



SKUBLICS ISTVÁN idősebbkori portréja (MNL SML)

tel fogadja az áldozatot, ha lemondásodat legalább egy évre visszavevén, ezáltal a jövő választás jó kimenetelét helyeznéd kilátásba.”<sup>132</sup> Másnap maga Deák Ferenc is hasonló, marasztaló tartalmú táviratot intézett hozzá a fővárosból: „Kérlek szívesen, ameddig lehet, tartsd meg hivatalodat. Ezt a közügy érdekében igen óhajtom.”<sup>133</sup> Skublics István e kéréseknek eleget téve hivatalban maradt még közel egy esztendeig; szolgabírói tisztségéről 1874 áprilisának közepén köszönt le, s azt május 4-én adta át utódjának.<sup>134</sup> Némi elégtelt jelentett Skublics számára, hogy két évvel

később, 1876-ban, a megalakulásakor tagja lett Zala vármegye Közigazgatási Bizottságának. A bizottság munkájában – szolgabíró tapasztalatait is kamatoztatva – „buzgó és tevékeny” részt vállalt, s e tisztségéről 1889 decemberének végén mondott le.<sup>135</sup>

Skublics István szolgabírói hivataláról való leköszönését követően, törvényhatósági bizottsági tagként sem hagyott fel a pártpolitikával, így továbbra is szerepet vállalt az országgyűlési képviseléválasztások előkészítésében és lebonyolításában. 1875-ben a zalaegerszegi választókerület I. számú összeíró küldöttségének elnöke volt,<sup>136</sup> 1881 októberében pedig az a hír röppent fel róla a Fővárosi Lapokban, hogy – Trefort Ágoston lemondása folytán – megint ő lesz a kormánypárt zalaegerszegi képviselőjelöltje.<sup>137</sup> A hír kacsának bizonyult, mert a zalaegerszegi kormánypárti jelölt valójában Modrovics Gergely zalaapáti bencés apát volt, akit az október 29-ei választáson legyőzött a függetlenség párti Farkas Dávid.<sup>138</sup>

Skublics István utoljára az 1892. évi országgyűlési képviseléválasztás alkalmával vállalt szerepet. A Szabadelvű Párt hívei Skublics elnökletével tanácskoztak a január 17-én Zalaegerszegen tartott előkészítő értekezletükön, s ott nevezték meg képviselőjelöltjüket, Radocza Jánost.<sup>139</sup> Skublics elnökölt a január 28-ai zalaegerszegi képviseléválasztás alkalmával is, ahol Radocza visszalépése miatt kénytelen volt megszüntetni a már órák óta tartó szavazást, s ellenfelét, a függetlenségi és 48-as párti ifjabb Pázmány Dénest mondta ki győztesnek.<sup>140</sup>

A mozgalmas és tevékeny életet élt Skublics István 73 évesen, 1899. január 21-én, gutatűzés következtében hunyt el a lakóhelyén,

132 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Királyi Pál távirata Skublics Istvánhoz, Pest, 1873. május 4.

133 MNL SML Skublics cs. ir. 1. d. 3.17. Deák Ferenc távirata Skublics Istvánhoz, Pest, 1873. május 5.

134 Zalai Közlöny 1874. április 19. (32. sz.) [3. p.]; Zala megye archontológiája 349., 473. p.

135 MNL ZML Törvh. Biz. jkv. 1889:1186.; Zalamegye 1895. december 8. (49. sz.) [2. p.]; Zalai Kálmán 1896. 69. p.

136 Bekő Tamás 2021. 140. p.

137 Fővárosi Lapok 1881. október 25. (243. sz.) 1441. p.

138 Zalai Közlöny 1881. október 27. (86. sz.) [2. p.], 1881. október 30. (87. sz.) [3. p.]

139 Pesti Hirlap 1892. január 18. (18. sz.) 6. p.; Zalamegye 1892. január 24. (4. sz.) [4. p.]

140 Zalamegye 1892. január 31. (5. sz.) [3. p.]

Besenyőben.<sup>141</sup> Gyászjelentése<sup>142</sup> és a haláláról beszámoló korabeli sajtóhíradások egyaránt kiemelték 1848/49-es honvéd századosi múltját és Zala vármegyei törvényhatósági bizottsági tagságát,<sup>143</sup> a „Zalamegye” című lapban megjelent nekrológja pedig röviden megemlékezett zalaegerszegi szolgabírói tisztségéről és képviselő-jelöltségéről, valamint arról is, hogy a megboldogult Zalában „a Szabadelvű Párt végrehajtó bizottságának több választásokon keresztül buzgó elnöke volt”. Január 23-án, a besenyői temető kápolnájának szentélye alatti kriptában helyezték örök nyugalomra. Temetésére Zalaegerszegről és a környékbeli falvakból sokan összesereglettek, hogy leróják tiszteletüket „a derék férfiú irányában”, s kegyelettel adózott emlékének a testületileg megjelent Zala megyei Honvédegylet is.<sup>144</sup>

## Rövidítések jegyzéke

Levéltári és kéziratári források

BJADXA – Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” Arad (A. D. Xenopol Megyei Könyvtár, Arad)

Náray Imre levele – Ltsz. 408SCS. Náray Imre Arad sz. k. város volt országgyűlési képviselőjének a jós[e]fstadti fogságból írt levele. Josefstadt, 1853. március 1.

Csertán Sándor ir. – Csertán Sándor kormánybiztos iratai. Csertán Ferenc birtokában, Zalaegerszegen

HL – Hadtörténelmi Levéltár

Pesti kat. tvsz. ir. 1852–7/67. – Cs. kir. Pesti Katonai Törvényszék iratai 1852–7/67. Skublics István haditörvényszéki perének iratai  
Zalai honvédek törzskönyve – Zala Megyei Honvédegylet iratai. Zala megyei 1848–49. évi igazolt honvédek törzskönyve, 1867–1903

KA – Kriegsarchiv, Wien

Grundbuch 61. LIR 1841–1860. Abg. Kl. 2. 1/44. – GBBL Linien Infanterie Regiment No. 61. 1841–1860. Abgang Klasse 2. Heft 1. Seite 44. Skublics Rafael törzskönyvi lapja  
Grundbuch 61. LIR 1841–1860. Abg. Kl. 2. 1/198. – GBBL Linien Infanterie Regiment No. 61. 1841–1860. Abgang Klasse 2. Heft 1. Seite 198. Skublics István törzskönyvi lapja

MNL OL – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

H 75. HM Ált. – H 75. Hadügyminisztérium. Általános iratok

H 88. HM Nem ikt. ir. – H 88. Hadügyminisztérium. Aradi iratok. Nem iktatott iratok

H 92. ONŐHt – H 92. Országos Nemzetőrségi Haditanács. Közösen kezelt általános iratok

H 147. Vegyes ir. – H 147. Az 1848/49-i minisztériumi levéltár. Vegyes iratok, 1848–1849

P 626. SZIGy 10. cs. 24–32. sz. – P 626. Széchenyi család levéltára. Széchenyi István Gyűjtemény. 10. csomó. 24–32. sz. Zala megye nemességének politikai minősítése, 1847.

MNL SML – Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára

Skublics cs. ir. 1. d. – Skublics család iratai 1. doboz

MNL ZML – Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára

Alisp. ir. – Zala vármegye alispánjának iratai

Állami anyakönyvek – Zala megye anyakönyvi kerületei állami anyakönyvi másodpéldányainak gyűjteménye

Farkas cs. ir. – Farkas család iratai

kgv. jkv. – Zala vármegye nemesi közgyűlésének iratai. Közgyűlési jegyzőkönyvek

Kozáry cs. ir. – Kozáry család iratai

Közp. Vál. ir. – Zala vármegye Központi Választmányának iratai

Megyefőnöki ált. ir. – Zalai cs. kir. Megyehatóság iratai. Megyefőnöki általános iratok

Megyefőnöki eln. ir. – Zalai cs. kir. Megyehatóság iratai. Megyefőnöki elnöki iratok

141 MNL ZML Állami anyakönyvek. Besenyő község halotti anyakönyve, 1899. Vö. Bona Gábor 2015. 2. köt. 515. p.

142 OSZK Gyászjelentések. Skublics István gyászjelentése, Besenyő, 1899. január 22.

143 Zalamegye 1899. január 29. (5. sz.) Melléklet a „Zalamegye” 1899. évi 5-ik számához.; Keszthelyi Hírlap 1899. január 29. (5. sz.) 4. p.; Vasárnapi Ujság 1899. január 29. (5. sz.) 81. p.; Magyarország 1899. január 31. (31. sz.) 7. p.

144 Zalamegye 1899. január 29. (5. sz.) Melléklet a „Zalamegye” 1899. évi 5-ik számához. Márványtáblára véssett sírfeliratának fotóját közli: Béres Katalin 1999. 148–149. p.



Nemesi kataszter 1790. – Zala vármegye nemesi közgyűlésének iratai. Nemességi ügyek. Catastrum Nobilium Comitatus Zaladiensis de Anno 1790

Nemesi kataszter 1829. – Zala vármegye nemesi közgyűlésének iratai. Nemességi ügyek. Catastrum Nobilium Comitatus Zaladiensis de Anno 1829

Nemesi kataszter 1845. – Zala vármegye nemesi közgyűlésének iratai. Nemességi ügyek. Tekéntetes nemes Zala vármegye kétségtelen nemességének lajstroma, 1845

Nemzetőri összeír. – Zala vármegye nemesi közgyűlésének iratai. Katonaállítási iratok. A nemzetőrségre és honvédségre vonatkozó iratok, 1848–1849

Törvh. Biz. jkv. – Zala vármegye Törvényhatósági Bizottságának iratai. Közgyűlési jegyzőkönyvek

Zalaegerszeg v. régi lt. – Zalaegerszeg város régi levéltára

OSZK – Országos Széchényi Könyvtár  
Gyászjelentések – Gyászjelentések gyűjteménye  
Kt. Fol. Hung. 1419. I. köt. – Kézirattár. Fol. Hung. 1419. Galsai Kovách Ernő: Naplóm. I. rész. Az 1848/9 évi magyar szabadságharcból és fogságom első részéből Zimonyban

## Irodalom

Barcy Zoltán – Somogyi Győző 1986. – Barcy Zoltán – Somogyi Győző: A szabadságharc hadserege. 1848/49 katonai szervezete, egyenruhái és fegyverzete. Bp., 1986.

Bekő Tamás 2021. – Bekő Tamás: Nemzetőr kapitányból honvéd százados: Deák Lajos (1817–1879) életútja és emlékezete. In: Órnagyok, századosok, hadnagyok. A 47. honvédszászlóalj tisztjei, 1848–1849. (Zalai Gyűjtemény 85.) (Szerk. Molnár András) Zalaegerszeg, 2021. 122–157. p.

Béres Katalin 1999. – Béres Katalin: Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc emlékhelyei Zala megyében. In: A szabadságharc emlékei Zalában 1848–1849. 2. jav. bőv. kiad. (Szerk. Béres Katalin) Zalaegerszeg, 1999. 53–167. p.

Béres Katalin 2021. – Béres Katalin: Szabó Samu, a 47. honvédszászlóalj századosa. In: Órnagyok, századosok, hadnagyok. A 47. honvédszászlóalj tisztjei, 1848–1849. (Zalai Gyűjtemény 85.) (Szerk. Molnár András) Zalaegerszeg, 2021. 174–190. p.

Bojthor Endre 1869. – Az 1869-ik évi április 20-ára összehívott országgyűlés képviselőháza tagjainak betűsoros név- és lakjegyzéke törvényhatóságok és párt szerint is rendezve. (Összeállította Bojthor Endre) Pest, 1869.

Bona Gábor 1987. – Bona Gábor: Tábornokok és törzstisztek a szabadságharcban, 1848–49. 2. bőv. jav. kiad. Bp., 1987.

Bona Gábor 2009. 2. köt. – Bona Gábor: Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban. II. kötet. L–ZS. Bp., 2009.

Bona Gábor 2015. 1–2. köt. – Bona Gábor: Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban. 4. bőv. kiad. Miskolc, 2015. I–II. kötet

Borovszky Samu 1914. – Temes vármegye. (Magyarország vármegyéi és városai.) (Szerk. Borovszky Samu) Bp., [1914.]

Deák Farkas 1985. – Deák Farkas: Részint megőrültek, részint állandó kedélynyavalyába estek. In: A föld megőszült. Emlékiratok, naplók az abszolutizmus (Bach) korából 2. (Szerk. Tóth Gyula) Bp., 1985. 9–117. p.

Deák István 1981. – Deák István: Guyon Richárd délvidéki hadjárata a szabadságharc utolsó heteiben egy kiadatlan hadtest-napló tükrében. 1849. június 26–július 30. In: Századok 1981. 3. sz. 557–586. p.

Degré Alajos – Kerecsényi Edit 1974. – Az 1848–49. évi szabadságharc zalai történetére vonatkozó iratok. (Közléteszi Degré Alajos és Kerecsényi Edit.) In: Zalai Tükör 74. I. kötet. 1848/49. zalai eseménytörténete. Zalaegerszeg, 1974. 105–140. p.

Fára József 1930. – Fára József: Skublics Imre. In: Zalamegyei Ujság 1930. december 25. (294. sz.) Melléklet: Zalamegyei Ujság karácsonya. [1–2. p.]

Farkas Tamás 2012. – Farkas Tamás: Zalaegerszeg küzdelme a vasútért (1865–1890). In: Zalai Múzeum 20. Közlemények Zala megye múzeumaiból. (Szerk. Béres Katalin, Megyeri Anna) Zalaegerszeg, 2012. 245–253. p.

- Foki Ibolya 2011. – Riválisok polgárosodása. Források Zalaegerszeg és Nagykanizsa történetéhez, 1867–1918. (Zalai Gyűjtemény 70.) (Sajtó alá rend. Foki Ibolya) Zalaegerszeg, 2011.
- Földy János 1939. – Világostól Josephstadig 1849–1856. (Földy János naplótöredékeiből közreadta Balassa Imre) Bp., 1939.
- Gál Zsuzsanna 2009. – Gál Zsuzsanna: Adzsentri születése. A Tolna megyei reformkori középbirtokos nemesség átalakulása a neoabszolutizmus és a dualizmus korában. Szekszárd, 2009.
- Gracza György 1898. 5. köt. – Gracza György: Az 1848–49-iki magyar szabadságharc története. V. kötet. Bp., [1898.]
- Hegyesi Márton 2000. – Hegyesi Márton: Bihar vármegye 1848–1849-ben. (A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár közleményei 24.) (Szövegét gondozta, a mellékleteket szerkesztette az utószót írta Ruzsoly József) Debrecen, 2000.
- Hermann Róbert 1998/d. – Hermann Róbert: Győr város és megye hadtörténete 1848–49-ben. Győr, 1998.
- Hermann Róbert 2000/b. – Hermann Róbert: Az 1848–1850. évi kivégzések. In: Aetas 2000. 1–2. sz. 82–131. p.
- Hermann Róbert – Németh György – Süli Attila 2015. – Hermann Róbert – Németh György – Süli Attila: Iratok Tóth Ágoston 1848–1849. évi működésének történetéhez. In: Tóth Ágoston honvéd ezredes, a katona és a térképész 1812–1889. (Szerk. Hermann Róbert és Tóth László) Bp., 2015. 191–301. p.
- Hoffmann Mór 1896. – Hoffmann Mór: A zalamegyei „nemesi magán alapítvány”. In: Zala-vármegyei évkönyv a millenniumra. (Szerk. Halis István és Hoffmann Mór) Nagykanizsa, 1896. 274–281. p.
- Horváth Mihály 1871. 1. köt., 1872. 2. köt. – Horváth Mihály: Magyarország függetlenségi harcának története 1848 és 1849-ben. Második kiadás. Első kötet. Pest, 1871.; Második kötet. Pest, 1872.
- Iványi István 1886/a. – Iványi István: Szabadka szabad királyi város története. I. rész. Szabadka, 1886.
- Iványi István 1886/b. – Szabadka és vidéke 1848/49-ben. Okirattár. (Gyűjtötte Iványi István) Szabadka, 1886.
- Kalapis Zoltán 2006. – Kalapis Zoltán: Nemzeti-összecsapások az Alvidéken. In: Kalapis Zoltán: Az Alvidék évszázadai. Újvidék, 2006. 143–173. p.
- Kemény Krisztián 2013. – Kemény Krisztián: Indokolatlan kegyetlenség vagy „keserű szükség”? A „Professzor” és a „Nagy Renegát” konfliktusa 1848 novemberében. In: Aetas 2013. 3. sz. 92–117. p.
- Kempelen Béla 1932. II. köt. – Kempelen Béla: Magyar nemes családok. XI. kötet. Bp., 1932.
- Kerekes Zoltán 1972. – Kerekes Zoltán: Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc hadi zászlói. II. rész. In: Hadtörténelmi Közlemények 1972. 2. sz. 286–332. p.
- Kiss Zsuzsanna 2003. – Kiss Zsuzsanna: A Zala Megyei Gazdasági Egyesület megszervezése a neoabszolutizmus korában. In: Korall 13. 2003. szeptember. 107–124. p.
- KLÖM 12. köt. – Kossuth Lajos az első magyar felelős minisztériumban. 1848 április – szeptember. (Kossuth Lajos Összes Munkái XII.) (Sajtó alá rend. Sinkovics István) Bp., 1957.
- Magyar néprajzi lexikon 1977. I. köt. – Magyar néprajzi lexikon. Első kötet. A–E. (Főszerk. Ortutay Gyula) Bp., 1977.
- Makai Ágnes 2001. – Makai Ágnes: „Hű vitézségért...”. Az 1848–1849-es magyar szabadságharc kitüntetett hőseinek emlékére. Bp., 2001.
- Mikár Zsigmond 1869. – Honvéd schematismus, vagyis az 1848/9-ki honvédseregből 1868-ban még életben volt főtiszteknek névkönyve. (Összeállította Mikár Zsigmond) Pest, 1869.
- Miklósi-Sikes Csaba 2016. – Sümegi ismeretek tára I. Életrajzok, családtörténetek. (Összeállította Miklósi-Sikes Csaba) Sümeg, 2016.
- Militär-Schematismus 1836., 1843., 1845., 1846., 1847., 1848. – Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes. Wien, 1836., 1843., 1845., 1846., 1847., 1848.
- Molnár András 1998/a. – Molnár András: Zalaegerszeg 1848–1849-ben. (Zalaegerszegi Füzetek 5.) Zalaegerszeg, 1998.
- Molnár András 2002. – Molnár András: Tolnay Károly. In: Az 1848–1849. évi első népképviselői országgyűlés történeti almanachja. (Szerk. Pálmány Béla) Bp., 2002. 906–907. p.
- Molnár András 2009. – Molnár András: A zalai nemesség politikai erőviszonyai 1847-ben.

- Kováts László kimutatása Széchenyi István gróf számára. In: Zalai történeti tanulmányok 2009. (Zalai Gyűjtemény 67.) (Szerk. Paksy Zoltán) Zalaegerszeg, 2009. 131–158. p.
- Nagy Iván 1853. 4. köt. – Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. Negyedik kötet. Pest, 1853.
- Nagyszombati bencés gimnázium értesítője 1827. – Juventus regii gymnasii Tyrnaviensis ord. S. Benedicti [...] Anno MDCCCXXVII. [Nagyszombat, 1827.]
- Novák Mihály 1906. – Novák Mihály: Zalavármegye az 1848/49. évi szabadságharcban. 2. bőv. kiad. Zalaegerszeg, 1906.
- O. Nagy Gábor 1976. – O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások. 2. kiad. Bp., 1976.
- Olchváry Ödön 1902. – Olchváry Ödön: A magyar függetlenségi harc 1848–1849-ben a Délvidéken. Bp., [1902.]
- Pálmány Béla 2002. – Az 1848–1849. évi első népképviselői országgyűlés történeti almanachja. (Szerk. Pálmány Béla) Bp., 2002.
- Pálmány Béla 2011. I. köt. – Pálmány Béla: A reformkori magyar országgyűlések történeti almanachja 1825–1848. Bp., 2011. I. kötet
- Pálmány Béla 2019. I. köt. – Pálmány Béla: A magyar rendi országgyűlések történeti almanachja 1790–1812. Bp., 2019. I. kötet
- Sarlós Béla 1959. – Sarlós Béla: Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc büntetőjoga. Bp., 1959.
- Szakál István 2002. – Szakál István: Besenyő ezer éve. Zalaegerszeg, 2002.
- Szluha Márton 2012. 2. köt. – Szluha Márton: Vas vármegye nemes családjai. II. kötet. L-ZS. Bp., 2012.
- Takáts Gyula 2005. – Takáts Gyula: Öt esztendő Drangalagban 1981–1985. Naplójegyzetek. Pécs, 2005.
- Toth, Adalbert 1973. – Adalbert Toth: Parteien und Reichstagswahlen in Ungarn 1848–1892. (Südosteuropäische Arbeiten 70.) München, 1973.
- Urbán Aladár 1969. – Urbán Aladár: A győri 5. honvédszászlóalj toborzása 1848-ban. In: Arrabona II. A győri múzeum évkönyve. (Szerk. Dávid Lajos) Győr, 1969. 163–174. p.
- Urbán Aladár 1973. – Urbán Aladár: A nemzetőrség és honvédség szervezése 1848 nyarán. Bp., 1973.
- Vajda Lászlóné 1994. – Vajda Lászlóné: Cser-tán Sándor, Zala megye kormánybiztosa (1809–1864). In: Zalai történeti tanulmányok 1994. (Zalai Gyűjtemény 35.) (Szerk. Bilkei Irén) Zalaegerszeg, 1994. 215–242. p.
- Varsányi Péter István 1983. – Varsányi Péter István: Hetvényi István emlékirata. Részletek egy 1848-as honvéd visszaemlékezéséből. In: Hadtörténelmi Közlemények 1983. 3. sz. 468–489. p.
- Vukovics Sebő 1894. – Vukovics Sebő emlékiratai Magyarországon való bujdosása és száműzetésének idejéből. (Sajtó alá rend. Bessenyei Ferenc) Bp., 1894.
- Zala megye archontológiája – Zala megye archontológiája 1138–2000. (Zalai Gyűjtemény 50.) (Szerk. Molnár András) Zalaegerszeg, 2000.
- Zalai Kálmán 1896. – Zalai Kálmán: Zalamegye közigazgatása. In: Zalavármegyei évkönyv a millenniumra. (Szerk. Halis István és Hoffmann Mór) Nagykanizsa, 1896. 67–69. p.